

Klimat att växa i

Regional utvecklingsstrategi för
Kalmar län 2030

INNEHÅLL

Förord	3
Vår målbild	4
Den gemensamma färdriktningen	8
Från ord till handling	8
Jämställt utvecklingsarbete	8
Hållbar regional utveckling	9
Tre övergripande perspektiv	10
De globala målen	12
Våra styrkor	14
Prioriterade utvecklingsområden	19
Delaktighet, hälsa och välbefinnande	20
God miljö för barn och unga	24
Hållbar samhällsplanering	28
Stärkt konkurrenskraft	32
Regional utvecklingsstrategi i korthet	36
Uppföljning	38

TILLSAMMANS SKAPAR VI KLIMAT ATT VÄXA I

I din hand håller du Kalmar läns regionala utvecklingsstrategi. Den är resultatet av en omfattande dialog med kommuner, landsting, myndigheter, företrädare för näringsliv, utbildningsanordnare och föreningsliv samt representanter för grannlänen. Kalmar län står inför en stor förändring vad gäller det regionala utvecklingsarbetet då vi 2019 kommer bilda region. Förändringen kommer skapa nya och bättre förutsättningar för att hantera de utmaningar och möjligheter som vi står inför.

Nu samlas vi kring en gemensam målbild – Klimat att växa i. Vi ska skapa en region där människor växer och där företag och organisationer etablerar sig och utvecklas. En region där nära samverkan mellan regionens alla aktörer ger länet en unik konkurrenskraft och en stark koppling mellan stad och land.

Tillsammans har vi pekat ut fyra prioriterade utvecklingsområden som vi behöver arbeta med för att skapa klimat att växa i:

- **Delaktighet, hälsa och välbefinnande**
- **God miljö för barn och unga**
- **Hållbar samhällsplanering**
- **Stärkt konkurrenskraft**

Den regionala utvecklingsstrategin är en övergripande strategi och det är i fördjupade strategier och planer som vi tydliggör vilka åtgärder som ska genomföras för att nå målet. Genomförandet är ett ansvar som vilar på många olika aktörer. Strategin vänder sig till förtroendevalda och tjänstemän i offentlig sektor i Kalmar län, men också till företrädare för näringsliv och föreningsliv. Utifrån våra olika uppdrag har vi alla olika roller och ansvar i arbetet med att genomföra strategin. Tillsammans skapar vi handlingskraft och påbörjar nu arbetet med att nå vår målbild.

Ulf Nilsson

Ordförande

Regionförbundet i Kalmar län

Anders Henriksson

Ordförande

Landstinget i Kalmar län

Klimat att växa i – vår målbild

År 2030 är Kalmar län en hållbar region där människor växer och där företag och organisationer etablerar sig och utvecklas. Nära samverkan mellan regionens alla aktörer har gett länet en unik konkurrenskraft och en stark koppling mellan stad och land.

År 2030 har regionen gått från ord till handling. Länet tar vara på sina styrkor, arbetar med sina begränsningar och svarar på utmaningar och omvärldens förändringar med hållbara lösningar. Länets aktörer har med kraft tagit vara på de nya förutsättningarna och tar ansvar för hela länet, från stad till landsbygd. Inom flera områden finns ett väl utvecklat mellanregionalt samarbete som ger ökad kraft i utvecklingsarbetet.

I fokus står människorna som lever, bor och verkar i vår region. Det är människor som ser möjligheter, förändrar och skapar innovationer. År 2030 har alla människor i Kalmar län möjlighet att utvecklas, var och en efter sina önskningar, oavsett bakgrund och oavsett förutsättningar. Regionen erbjuder ett tryggt liv i en god miljö och en välfärd som ger förutsättningar för hälsa och välbefinnande. Här finns en mångfald av kulturverksamheter som alla har möjlighet att uppleva och delta i.

Det regionala tillväxtarbetet skall vara jämlikt – alla grupper ska ha samma förutsättningar att nå makt, inflytande och tillgång till tillväxtresurser.

Att fortsätta lära genom hela livet är en självklarhet, liksom att gemensamt bygga vidare på ett klimat som är öppet och inkluderande. Genom satsningar på infrastruktur har regionen blivit mer tillgänglig och Sverige och världen har flyttats ännu närmre.

Länets unga är framtiden och vår största tillgång. Vi tar vara på barn och ungas kreativitet och idéer kring regionens utveckling. Barn och unga har en stark röst i samhället och känner att de blir lyssnade på. I gengäld ser ungdomar regionen som en bra plats att leva vidare på eller att så småningom återvända till. Universitetet lockar ungdomar till vidareutbildning, forskning och internationella nätverk. Och när utbildningen är slutförd eller avhandlingen skriven, erbjuder Kalmar län nya möjligheter att utvecklas.

Kalmar län år 2030 är ett hållbart samhälle som vi med stolthet vill lämna över till våra barn. Det innebär att vi tar ansvar för en hållbar utveckling lokalt, regionalt, nationellt och i förlängningen globalt. En miljö i balans där jord, skog och sol bidrar med råvaror och förnybar energi är en förutsättning liksom en frisk Östersjö. Omställningen till ett fossilbränslefritt samhälle har gett regionen kraft och självförtroende. Länets gröna näringar har stark internationell konkurrenskraft och samhällets beslut präglas av hållbarhet ur alla perspektiv.

Traditionella näringar växer vidare genom ständig förbättring samtidigt som nya företag och branscher gror i ett närande klimat där kultur och kreativitet bidrar till nya idéer som skapar tillväxt. Både offentlig sektor och näringslivet lockar ny, välutbildad kompetens till länet. Samarbetet mellan näringsliv, offentlig sektor, forskning och utbildning skapar nya innovationer och ger regionen en unik konkurrenskraft. Vår starka och nära samverkan är vår gemensamma framgångsfaktor och har blivit en förebild för andra regioner.

Välkommen till Kalmar län år 2030!

DEN GEMENSAMMA FÄRDRIKTNINGEN

Den regionala strategin som du håller i din hand är hela länets strategi. Det är en vägvisare som pekar ut i vilken riktning vi vill att länet ska utvecklas. Genom att arbeta för en gemensam målbild skapar vi tillsammans förutsättningar för att Kalmar län ska få ett klimat att växa i.

Kalmar läns regionala utvecklingsstrategi, RUS, är en övergripande strategi för länets utveckling. Strategin anger en långsiktig riktning för utvecklingsarbetet i Kalmar län. Målet för det regionala tillväxtarbetet är att skapa hållbar utveckling. Syftet med RUS är därmed att skapa livskvalitet för invånarna och en hållbar samhällsutveckling, inom ramen för ekologins gränser och med en stark ekonomi som medel. Hur arbetet ska genomföras beskrivs vidare i fördjupade handlingsprogram. Dessa genomförs genom aktiv och långsiktig samverkan mellan olika aktörer i och utanför länet, på lokal, regional, mellanregional och internationell nivå. RUS är den regionala länken mellan strategier på nationell och internationell nivå och den planering som omsätts i handling genom kommunala översikts- och utvecklingsplaner.

RUS vänder sig till förtroendevalda och tjänstemän i offentlig sektor i Kalmar län, men också till företrädare för näringsliv och det civila samhällets organisationer. Utifrån våra olika uppdrag har vi alla olika roller och ansvar i arbetet med att genomföra RUS. RUS är ett prioriteringsunderlag som definierar de utmaningar och möjligheter kopplade till regional utveckling som bedöms ha störst betydelse för länet fram till 2030. RUS avgränsas därmed till områden av strategisk betydelse och till områden som kräver samhandling mellan olika aktörer och över gränser. Det innebär att RUS inte omfattar allt regionalt utvecklingsarbete.

Från ord till handling

Regionförbundet i Kalmar län har som regionalt utvecklingsansvarig aktör uppdraget att ta fram RUS, enligt förordningen om regionalt tillväxtarbete (2017:583). Uppdraget innebär att utarbeta ett regionalt utvecklingsprogram och samordna genomförandet, att löpande följa utvecklingen i länet och de funktionella analysregionerna i förhållande till regionala och nationella mål, samt att följa upp, låta utvärdera och till regeringen årligen redovisa resultaten av det regionala tillväxtarbetet. Detta uppdrag kommer den 1 januari 2019 att övergå till den då nybildade regionkommunen. Statliga myndigheter ska inom sina verksamhetsområden verka för att målet för den regionala tillväxtpolitiken uppnås. Länsstyrelsen har rollen att bevaka statens intressen regionalt och bidra till regional utveckling. Kommunerna har ansvaret för förvaltningen av kommunala resurser och för utvecklingen lokalt.

Strategin har arbetats fram i nära dialog med kommuner, landsting, myndigheter, företrädare för näringsliv, utbildningsanordnare och föreningsliv samt representanter för grannlänerna. Sammanlagt har över 700 personer varit delaktiga och delat med sig av tankar och åsikter. Innehållet tar också sin utgångspunkt i analyser av länets nuläge¹ inom en rad olika samhällsområden. Nulägesanalysen och dialogerna ligger till grund för en målbild, fyra prioriterade utvecklingsområden samt ett antal strategier för att nå den målbild som vi gemensamt har enats om.

RUS är en övergripande strategi. Hur arbetet ska genomföras beskrivs vidare i fördjupade handlingsprogram, där även mål för utvecklingsarbetet specificeras.

1. Bilaga 2 och 3

Uppföljning

Den regionala utvecklingsstrategin kommer att följas upp genom ett antal utvalda indikatorer, och kommuniceras på ett årligt regionalt forum. Indikatorerna ger en bild av utvecklingen i länet och inom de fyra utvecklingsområdena. Uppföljningen är ett kunskapsunderlag som ligger till grund för styrningen av det regionala utvecklingsarbetet och syftar till att binda samman de olika planeringsprocesser som sker på nationell, regional och lokal nivå. RUS innehåller en långsiktig målbild. Konkreta mål och indikatorer för att följa upp dessa specificeras i underliggande handlingsprogram.

Jämställt utvecklingsarbete

När RUS formulerats har konsekvenserna analyserats för grupper av män, kvinnor, pojkar och flickor. Det regionala tillväxtarbetet ska vara jämställt, med vilket avses att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå makt, inflytande och tillgång till tillväxtresurser. Vi har valt att i möjligaste mån använda ett könsneutralt språk. Vi talar därför om att "alla" ska ha tillgång till resurser som utbildning, vård eller inflytande. Ett könsneutralt språk syftar till att vara inkluderande men kan ändå innebära att skillnader i förutsättningarna för olika individer att ta del av insatser förbises. Förutsättningar kan variera utifrån olika maktordningar som kön, ålder, socioekonomisk bakgrund, sexualitet, etnicitet, hudfärg, tro, boende i stad eller på landsbygd, osv. Det är därför viktigt att analysera hur olika grupper påverkas av utformningen av olika insatser och om särskild hänsyn behöver tas till någon grupps förutsättningar. Behovet kan variera mellan olika frågor och över tid, eftersom olika faktorer samverkar till att skapa utsatthet eller privilegier för individer eller grupper i en viss kontext. Den

nulägesanalys som ligger till grund för RUS och den återkommande uppföljningen är därför viktiga kunskapsunderlag vid utformningen av olika insatser.

I många fall kan det finnas ett värde i att synliggöra grupper eller poängtera skillnader mellan grupper. Att främja en jämlik och jämställd hälsa, eller att fokusera på insatser som ger barn och unga en jämlik och jämställd uppväxt är exempel på sådana fall, där syftet med strategierna är att jämnar ut ojämlika eller ojämställda villkor för att åstadkomma en god utveckling för alla.

Hållbar regional utveckling

I september 2015 antog världens stats- och regeringschefer Agenda 2030, som innehåller 17 globala hållbarhetsmål som fram till år 2030 ska leda till en hållbar och rättvis framtid. Dessa mål innebär bland annat att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för vår planet och dess naturresurser. Agenda 2030 utgör ramen för den regionala utvecklingsstrategin och de prioriterade utvecklingsområden vi enats om. De globala målen täcker in sociala, miljömässiga och ekonomiska hållbarhetsdimensioner och ska genomföras på regional och lokal nivå. En del av detta arbete handlar också om att öka invårnarnas kunskap om hållbar utveckling.

Social hållbarhet

Den sociala hållbarhetsdimensionen utgår från alla människors lika värde och handlar om frågor som rör mänsklig utveckling, delaktighet och lika möjligheter för alla, oavsett

kön, ålder eller andra förutsättningar. Arbetsliv, utbildning, hälsa, inkomster, kreativitet och delaktighet är exempel på frågor som ingår i området. Att delta i arbetslivet ger inkomster, större möjlighet att påverka sin livssituation samt en viktig identitet för länsinvånarna. En ekonomisk tillväxt som leder till utslagning och utanförskap är inte hållbar. Välmående, kreativa och företagsamma invånare är en förutsättning för all form av utveckling. Genom stärkt delaktighet inom alla grupper av befolkningen skapas en grund för att behålla invånare i länet men också attrahera nya.

Miljömässig hållbarhet

Miljö- och klimatfrågorna är globala och har stora konsekvenser både idag och i framtiden. För att lösa dagens miljöproblem och förebygga morgondagens måste vi börja lokalt med att hushålla med naturens begränsade resurser. Hållbar tillväxt på miljöområdet handlar bland annat om hur vi nyttjar och återvinner våra naturresurser, använder miljö- och hälsoskadliga ämnen och om länets bebyggelse och transportsystem. Det handlar också om hur vi skyddar ekosystem för att ge förutsättningar för en god livsmiljö för alla levande varelser, och för att dessa ska kunna leverera de ekosystemtjänster som krävs för att upprätthålla eller förbättra människans välmående.

FN:s klimatpanel IPCC har slagit fast att klimatet har förändrats till följd av människans påverkan. Den temperaturökning som hittills ägt rum leder till en rad förändringar runt om på jorden. Isar och glaciärer smälter, snötäcket minskar, vädret blir mer extremt, nederbördsförhållanden förändras, permafrostens tjocklek minskar, havsytan stiger och havsvattnet försuras. Sammantaget får detta mycket stora konsekvenser för jorden, dess ekosystem, människor och samhällen. För att motverka fortsatta temperaturökningar måste de klimatpåverkande utsläppen minska. Samtidigt måste vi börja anpassa vårt samhälle till ett framtida klimat med högre temperaturer, förändrade nederbörds mängder, förhöjda vattennivåer och mer frekventa extrema vädersituationer.

Ekonomisk hållbarhet

Ekonomisk utveckling är vårt medel för att uppnå livskvalitet för invånarna i länet och en fortsatt god utveckling av samhället. För att bli ekonomiskt starkare är produktivitet utveckling inom näringslivet och offentlig sektor samt förmågan att sälja nya varor och tjänster avgörande. Digitalisering som verktyg kan användas för ett effektivt resursutnyttjande. Att värdet av det som produceras ökar

är viktigt, bland annat för att möjliggöra högre inkomster för länets befolkning, men också för att skapa resurser till hälso- och sjukvård, barnomsorg, utbildning och pensioner. Den ekonomiska utvecklingen får dock inte ske på bekostnad av miljön, människors välfärd eller den sociala sammanhållningen. En förutsättning för en fortsatt ekonomisk utveckling i länet är satsningar på bland annat utbildning, infrastruktur och kommunikationer. Detta för att säkra länets kompetensförsörjning och för att knyta samman boende, arbete, utbildning och fritid och skapa god tillgänglighet till exempelvis vård, omsorg, utbildning och kultur.

Tre övergripande perspektiv påverkar länets utveckling

Förutom de tre hållbarhetsdimensionerna finns tre andra perspektiv som påverkar länets utveckling. Dessa är kompetensförsörjningen av länets arbetsmarknad, hur den digitala omställningen kan användas som en utvecklingsresurs; samt vikten av internationellt samarbete för vidare utveckling.

Kompetensförsörjning

Den framtida arbetskrafts- och kompetensförsörjningen är en nyckelfråga för länets långsiktiga utveckling. Det handlar dels om hur vi hanterar utmaningen med stora pensionsavgångar och en åldrande befolkning, dels hur vi ökar kunskapsinnehållet och därigenom konkurrenskraften inom näringslivet. Detta förutsätter att hela utbildningskedjan fungerar, från det att fler elever avslutar gymnasieskolan med godkända betyg till att förutsättningarna för det livslånga lärandet förbättras i hela länet och hos alla grupper i samhället. Höjd utbildningsnivå och kompetens är inte enbart en fråga om universitets- eller högskoleutbildning, utan även privata aktörer och aktörer inom ideell sektor som exempelvis studieförbund, folkhögskolor och anordnare av YH-utbildningar har viktiga roller i arbetet med kompetensförsörjning. Arbetet syftar till att säkra matchningen mellan arbetsmarknadens kompetensbehov och utbildningssystemen. Det innebär dels att rätt utbildningar behöver erbjudas eller göras tillgängliga i länet, men också att utbildningar inom de bristyrken som identifierats i länet behöver göras mer attraktiva. En viktig del i arbetet är att skapa miljöer för möten mellan näringslivet, utbildningsanordnare och offentlig sektor.

Digital omställning

Den digitala omställningen är en stark samhällsförändrande kraft som på mindre än trettio år förändrat människans

förutsättningar och beteenden radikalt. Därför talar vi numera inte längre om att digitalisera befintliga företeelser – den digitala omställningen påverkar alla områden i samhället. Vi ska dra nytta av den digitala omställningen för att vitalisera och stärka Kalmar län. Alla i länet ska ha möjlighet att använda digitala samhällstjänster, för att skapa nya värden och motverka digitalt utanförskap. Detta förutsätter en stark digital infrastruktur och kompetenshöjande aktiviteter.

IT-sektorn är i sig en av de snabbast växande näringarna men är inte den enda effekten av teknikutvecklingen. Traditionella affärsmodeller utmanas samtidigt som omställningen ger stora möjligheter till effektivisering och utveckling av nya tjänster, produkter och affärsmodeller. Också offentliga aktörer behöver utveckla sina verksamheter och omvärdera sina roller. Genom e-tjänster och effektivare processer kan dialogen mellan medborgare och offentlig sektor stärkas. Genom ökad insyn och större delaktighet kan tilliten till demokratin öka.

Vi vet också att det digitala samhället kan innebära nya risker och sårbarheter och måste därför ständigt tillämpa ett säkerhets- och integritetsperspektiv. Tekniken skapar nya möjligheter att kommunicera och minskar därigenom avstånden mellan människor. Samtidigt blir det möjligt att välja och välja bort information, vilket kan leda till ett ökat avstånd mellan människor. Om människor i ett samhälle inte delar en grundläggande världsbild och människor med

olika åsikter inte möts riskerar polariseringen mellan människor och grupper i samhället att öka.

Internationalisering

Internationellt arbete, inom EU och i ett större globalt perspektiv, är en förutsättning för att vi ska kunna möta de samhällsutmaningar som Kalmar län står inför. Det kan handla om ökad global konkurrens, den demografiska utvecklingen eller klimat-, miljö- och energifrågor. I en allt mer globaliserad värld blir omvärldskunskap och omvärldsbevakning allt viktigare. Flertalet av de regionala utvecklingsfrågor som tas upp i RUS behöver drivas på en internationell arena, med internationellt engagemang och i internationella samarbeten. Här ger Kalmar läns strategiska läge i Östersjöregionen stora möjligheter. Vi var tidigt ute med att knyta kontakter i regionen och dessa utgör en stark plattform för fortsatt samverkan och gemensamma insatser i Östersjöregionen. Genom förbättrade kommunikationer över Östersjön ökar våra möjligheter att dra nytta av vårt geografiska läge.

Globaliseringen har gjort att vi fått tillgång till ett ökat utbud av varor och tjänster. Människor har kommit närmare varandra och därmed har också utbytet och överföringen av innovativa idéer och tankar ökat. Länets näringsliv får tillgång till nya marknader, samtidigt som de möter ökad konkurrens från företag i andra länder. Med en ökad öppenhet är även demokratiperspektivet viktigt att arbeta vidare med.

KLIMAT ATT VÄXA / ÄR MÅLBILDEN FÖR KALMAR LÄN ÅR 2030.

För att nå målbilden fokuseras utvecklingsarbetet på fyra prioriterade utvecklingsområden. Dessa utvecklingsområden genom-
syrras av tre perspektiv: kompetensförsörjning, digital omställning
och internationalisering. De 17 globala hållbarhetsmålen i Agenda
2030 utgör ramen för det regionala utvecklingsarbetet. Utförlig
information om de globala målen finns på **www.globalamalen.se**

Klimat att växa i

FYRA UTVECKLINGSOMRÅDEN

Delaktighet, hälsa
och välbefinnande

God miljö för barn och unga

Hållbar samhällsplanering

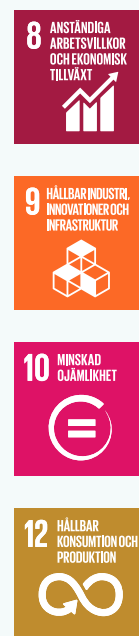
Stärkt konkurrenskraft

TRE PERSPEKTIV

Digital omställning

Kompetensförsörjning

Internationalisering

MILJÖMÄSSIG HÅLLBARHET

VÅRA STYRKOR

Kalmar läns tillgångar och styrkor utgör en stark plattform för utveckling och profilering av regionen. Genom att dra nytta av och bygga vidare på dessa kan vi stärka vår konkurrenskraft såväl nationellt som internationellt.

Starka varumärken och kompetensområden

Kalmar län har många internationellt konkurrenskraftiga profilområden inom bland annat energi-, vatten- och miljöteknik, besöksnäring, gröna näringar samt delar av tillverkningsindustrin. Utvecklingen inom länets livsmedelssektor är unik i Sverige: Länet står för drygt två procent av Sveriges befolkning men svarar för en fjärdedel av produktionen av kyckling och mer än en tiondel av produktionen av mjölk, ägg och nötkött. Ytterligare ett starkt profilområde är skog och trä, där en innovationsmiljö inom smart boende är under uppbyggnad. I Glasriket, som ligger i Kalmar och Kronobergs län, har glas tillverkats i över 350 år. Där skapas innovativa produkter och upplevelser av formgivare, glasblåsare och näringsliv, med ett nytänkande som utgår från hantverkstradition och passion för glas som material.

Ett kompetensområde som är under stark uppbyggnad är e-hälsoområdet. Inom hälsoområdet är ambitionsnivån hög och målet är att även fortsättningsvis erbjuda Sveriges bästa kvalitet, säkerhet och tillgänglighet, genom fokus på bland annat digital förnyelse. eHälsomyndighetens etablering i Kalmar stärker e-hälsoområdet både regionalt och nationellt.

Stor kunskap inom klimat- och energifrågor

Kalmar län har som mål att bli fossilbränslefritt 2030 och vi har goda möjligheter att uppnå detta. Två tredjedelar av energianvändningen i Kalmar län är fossilbränslefri. Vi har gott om skog i länet och utmärkta förutsättningar för vindkraft och solenergi. Länet har dessutom en hög kompetens inom energiområdet. I Oskarshamn finns SKB:s

mellanlager för det använda kärnbränslet. Knutet till lagret finns Äspölaboratoriet som lockar forskare, specialister och beslutsfattare från hela världen med sin världsunika forskning.

En attraktiv och internationell kunskapsmiljö vid Linnéuniversitetet

Linnéuniversitetet, ett modernt internationellt universitet i Småland, är landets yngsta universitet och erbjuder 150 utbildningsprogram och 2 000 fristående kurser. Forskningen vid Linnéuniversitetet håller hög kvalitet och spänner över en rad olika discipliner. Särskilt framstående forskning bedrivs inom universitetets spetsforskningsmiljöer; Linnaeus University Centres. Där studeras allt från exempelvis ekologi och evolution till diskriminering och integration, bioteknik och big data. Det finns ett väl utvecklat samarbete mellan universitetet, det offentliga och näringslivet i länet. Universitetet har stor betydelse för regionens utveckling genom sin höga kompetens inom för regionen viktiga områden som skog och trä, marinbiologi och e-hälsa.

En levande landsbygd med höga natur- och kulturmiljövärden

De gröna näringarna är starka i Kalmar län. Omkring en fjärdedel av de mest värdefulla odlingslandskapen i Sverige finns i länet, liksom den största arealen naturbetesmark och stora skogstillgångar. Dessa gröna basnäringar är också i hög grad grunden till att länet har stora områden med höga natur- och kulturmiljövärden och en levande landsbygd, vilket i sin tur lägger grunden för länets besöksnäring och attraktiva boendemiljöer. Att skapa förutsättningar

”

Kalmar län har många internationellt konkurrenskraftiga profilområden inom bland annat energi-, vatten- och miljöteknik, besöksnäring, gröna näringar samt delar av tillverkningsindustrin.

A scene from Astrid Lindgren's World featuring a yellow wooden house with a red roof and blue shutters. A woman in a yellow hat and striped shirt stands on a balcony, waving. Another woman in a light blue dress and hat stands on the ground, also waving. A blue umbrella with a floral pattern is visible on the left.

Astrid Lindgrens Värld är en teaterpark där besökarna kan uppleva Astrid Lindgrens sagofigurer i sina riktiga miljöer. Parken har varje år ca 490 000 besökare, varav drygt 30 procent ifrån utlandet.

A man in a dark jacket and grey pants stands in a field of tall, dry grass. He is holding a camera on a tripod and has another camera on his shoulder. The background shows a clear blue sky and a line of trees in the distance.

Många svenska och internationella ornitologer och botaniker besöker varje år Ölands fågellokal och unika växtmiljöer.

A scene from the SKB underground laboratory showing a large, dark, rocky cavern. Several workers in yellow safety gear are visible in the distance, working on a large structure. The floor is wet and reflective, showing the workers and the surrounding rock formations.

Vid SKB:s underjordiska berglaboratorium på Äspö norr om Oskarshamn sker en stor del av forskningen kring slutförvaring av använt kärnbränsle. Här testas olika tekniska lösningar i full skala och i verklig miljö.

för en fortsatt god utveckling av landsbygden, bland annat genom väl fungerande centralorter som erbjuder tillgång till god samhällsservice, digital uppkoppling samt stärkta kommunikationer mellan stad och land är därför viktiga faktorer för hela länets utveckling.

Södra Ölands odlingslandskap med radbyar, åkrar, sjömarker och Stora alvaret finns sedan år 2000 med på UNESCO:s världsarvslista. Landskapet är utvalt som ett unikt exempel på mänsklig bosättning där de olika landskapstyperna på en enskild ö tas tillvara på ett optimalt sätt. Med ca 900 000 besökare per år är Södra Ölands odlingslandskap ett av de populäraste kulturhistoriska besöksmålen i landet. Det unika odlingslandskapet, som brukas och utvecklas av ett levande och modernt lantbruk, skapar förutsättningar för en god livskvalitet och bidrar till länets attraktionskraft.

Andra unika natur- och kulturmiljöer i länet är en till stora delar oexploaterad skärgård, insjöar, det småländska höglandets byar och flera städer med medeltida kulturlager under mark och flerhundraåriga bebyggelsemiljöer ovan mark. Den sammanlagda kuststräckan är landets längsta och knappast någon annan del av Sverige har en kust med så varierad karaktär under och över ytan. Länets naturresurser förser oss med ekosystemtjänster som frisk luft, rent vatten och mat på bordet och representerar en stor biologisk mångfald. De bidrar till att öka länets attraktivitet

Den sammanlagda kuststräckan är landets längsta och knappast någon annan del av Sverige har en kust med så varierad karaktär under och över ytan.

och vår livskvalitet. Natur- och kulturarvet spelar dessutom en allt större roll för den ekonomiska utvecklingen och i konkurrensen om inflyttare och besökare samt mellan länder, städer och regioner.

Kultur och upplevelser

I Kalmar län finns många av den svenska besöksnäringens mest kända varumärken, bland annat Astrid Lindgrens Värld, Borgholms Slott, Kalmar Slott, Solliden, Glasriket och

Visfestivalen i Västervik. Besöksnäringen har fem starka destinationer: Öland, Kalmar, Glasriket, Astrid Lindgrens Vimmerby och skärgårdsstaden Västervik. Förutom den långa kuststräckan finns också stora natur- och kulturvärden i inlandet bland annat i form av skog och fiskesjöar. Besöksnäringen har en stark tradition i länet och är i stora delar platsbunden med koppling till länets genuina natur- och kulturmiljöer. Det rika natur- och kulturutbudet är grunden för att länet sommartid är ett av Sveriges populäraste besöksområden med över tre miljoner kommersiella gästanter per år.

Byteatern Kalmar läns teater, Kalmar konstmuseum, Kalmar läns museum och Kalmar läns musikstiftelse är starka regionala kulturaktörer. Länets föreningar är starka inom olika områden och genom samverkan har de skapat ett imponerande utbud av musik- och idrottsevenemang. Det stora och varierade utbudet av kultur-, fritids- och föreningsliv bidrar till regionens attraktivitet och har stor betydelse för att skapa välbefinnande för såväl invånare som för inflyttare och besökare.

Möjligheter till ett gott vardagsliv

Kalmar län präglas av en hög grad av trygghet och tillit mellan människor. Befolkningen upplever i hög grad att de har tillgång till stöd i vardagen. Länets skolor håller hög kvalitet och andelen elever som är behöriga, går vidare till och tar examen från gymnasiet är bland de högsta i landet. Kalmar län har därmed goda förutsättningar att erbjuda en bra uppväxt för barn och unga och ett gott vardagsliv.

Östersjön – vårt geografiska närområde

Med Sveriges längsta kuststräcka är det självklart att Östersjön betytt och betyder oerhört mycket för Kalmar läns utveckling, både som färdväg för handel och som naturresurs. Den ekonomiska tillväxten i Baltikum och Polen, liksom de goda kommunikationerna från andra sidan Östersjön mot Centralasien och Kina, har en stor potential för handel och därigenom för länets välfärd. Samtidigt har havet en avgörande betydelse för regionens attraktivitet och för den viktiga besöksnäringen. Länet och kommunerna var tidigt ute med att knyta kontakter i Östersjöregionen. Det har bidragit till att vi i dag har starka relationer och utvecklade samarbeten, vilka ger oss betydande kunskap om villkor och förutsättningar i länderna kring Östersjön. Detta ger en stark plattform för fortsatt samverkan och gemensamma insatser.

Kalmar län har höga kultur- och naturvärden både som kustlän och skogslän. Området kring Aboda Klint, i Högsby kommun, är ett naturreservat med omväxlande naturtyper. Här har man en hänförande utsikt över såväl skogs- och odlingsmarker som den lilla sjön Kleven. Foto: Christer Nilsson

Linnéuniversitetet erbjuder sina 32 000 studenter 150 utbildningsprogram och 2 000 fristående kurser inom konst och humaniora, hälso- och livsmedelskunskap, samhällsvetenskap, naturvetenskap, teknik och ekonomi.

Prioriterade utvecklingsområden

Fyra prioriterade utvecklingsområden har identifierats genom analyser av nuläget och dialog med intressenter i länet.

Delaktighet, hälsa och välbefinnande

God miljö för barn och unga

Hållbar samhällsplanering

Stärkt konkurrenskraft

DELAKTIGHET, HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

God hälsa, välbefinnande, trygghet och möjlighet att påverka sin livssituation är förutsättningar för att vi människor ska kunna leva ett rikt och hälsosamt liv. Att ge alla medborgare inflytande och likvärdiga levnadsförhållanden är en väsentlig del i att minska ojämlikheten och avskaffa den multidimensionella fattigdom som anges i Agenda 2030.

Alla länets invånare ska ha goda möjligheter till hälsa och livskvalitet, oavsett kön, förutsättningar eller bakgrund. För att utveckla välfärden i länet och skapa ett socialt hållbart samhälle krävs aktiv och långsiktig samverkan mellan olika aktörer i och utanför länet. Ökad samverkan kring social hållbarhet, välfärd och vård och omsorg mellan offentliga aktörer och civilsamhället är en viktig del av detta. Även god miljö är en förutsättning för en god hälsa.

Att arbetsmarknaden är inkluderande och att det finns möjligheter till sysselsättning för alla är viktigt, dels för att skapa delaktighet och social sammanhållning, dels för att säkra vår välfärd. Detta förutsätter att alla oavsett kön, ålder, bakgrund eller bostadsort har möjlighet att skaffa sig den kompetens som efterfrågas oavsett nivå på utbildning. Linnéuniversitetet och lärocentrum som tillgängliggör högre utbildning också på fler platser i länet är mycket viktiga i detta avseende. Tillgängligheten till utbildning och arbete kan förbättras ytterligare genom förbättrade

pendlingsmöjligheter i regionen. Detta ökar också förutsättningarna för förbättrad matchning på arbetsmarknaden, för såväl boende i länet som för inflyttare och medflyttare.

Nuläge

Fram till år 2030 beräknas den demografiska försörjningskvoten öka i länet, det vill säga färre personer i arbete ska försörja fler. För att mildra effekterna av den förändrade demografin behöver fler personer arbeta. Deltagandet behöver öka i grupper som i dag deltar i arbetslivet i lägre utsträckning, bland annat äldre, utrikesfödda, personer utan gymnasieutbildning eller personer med funktionsnedsättning. Friska, aktiva äldre invånare skapar möjlighet till ett längre arbetsliv, minskade sjukskrivningar och högre produktivitet. För att nå hit är hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete viktigt, liksom att arbetsplatser anpassas så att människor klarar av att vara yrkesverksamma längre. Den digitala omställningen och utvecklingen inom till exempel välfärdstjänster kommer att ha stor påverkan genom möjligheterna

VisFestivalen i Västervik är en återkommande festival som har anordnats varje år sedan 1966. Genom åren har landets främsta visartister återfunnits på scenen inne på Stegeholms slottsruin. Foto: Liz Pettersson

Alla länets invånare ska ha goda möjligheter till hälsa och livskvalitet, oavsett kön, förutsättningar eller bakgrund.

att exempelvis effektivisera arbetssätt inom vård och omsorg. Utbyggd digital infrastruktur är en förutsättning för detta, liksom åtgärder för att skapa digital tillgänglighet för alla.

Grunden för ett hållbart samhälle är att det inte glider isär. Olika former av utanförskap, såväl ekonomiskt som kunskapsmässigt, är en riskfaktor för välfärdssamhället. Insatser för att stärka den sociala sammanhållningen är därför viktiga för länets utveckling. Möjligheter för fler att ta examen från gymnasiet, liksom att möjliggöra ett livslångt lärande där det både är möjligt att vidareutbilda sig och att byta yrkesinriktning under tiden som yrkesverksam, är viktiga delar av detta arbete. Insatser för att förbättra integrationen av utrikesfödda är viktiga för att få in fler människor i arbete och därigenom bidra till vår gemensamma välfärd,

men är också en framgångsfaktor för att stärka den sociala sammanhållningen i länet.

Att mötas och finnas i ett sammanhang och i olika sociala nätverk är viktigt för välbefinnandet. En mångfald av mötesplatser bidrar till att öppna upp för deltagande, delaktighet och tillgänglighet. Kulturen är en viktig del av folkbildningen och en grundläggande förutsättning för ett aktivt medborgarskap. Sambanden mellan kultur, bildning, demokrati och livslångt lärande är tydliga. Även kulturarvet har en stor potential som resurs för samhällsdeltagande, genom att skapa en grund för lokalt engagemang och en gemensam lokal identitet.

Världens barnloppet är ett samarbete mellan P4 Kalmar, Högby IF, Kalmar FF och landstinget. Loppet är en folk- och motionsfest och samtidigt ett sätt att inspirera människor till att stärka sin hälsa.

Strategier för delaktighet, hälsa och välbefinnande

Möjliggöra ett livslångt lärande där individens kompetens tillvaratas

Vi ska skapa förutsättningar för ett lärande för alla genom hela livet. Det kan handla om att skapa ett brett och varierat utbud av gymnasiala och eftergymnasiala utbildningar men också om att erbjuda stöd och vägledning under studietiden så att fler unga slutför sin gymnasieutbildning. Vi behöver också förbättra möjligheterna att klara av ökade kompetenskrav under tiden som yrkesverksam och utveckla formerna för, och möjligheterna till, omskolning. För att bättre nyttja den potential som finns bland utrikesfödda behöver vi utveckla systemen för att validera och ta tillvara deras kompetens, språkkunskaper och erfarenheter.

Erbjuda ett utbud av kultur-, fritids- och föreningsliv med både bredd och spets

Kultur- och fritidsaktiviteter är viktiga drivkrafter för regional utveckling. Länet ska kunna erbjuda ett jämlikt och brett utbud av kultur- och fritidsaktiviteter med både djup och internationell spets. Kultur- och fritidsutbudet ska utgå från individers olika behov och förutsättningar och bygga på den mångfald och rikedom som finns i länet. Kulturutbudet ska omfatta såväl upplevelser av konst och kultur som deltagandekultur, dvs. kultur både för och av individer.

Främja en jämlik och jämställd hälsa och förebygga ohälsa

En god fysisk och psykisk hälsa ger människor förutsättning att leva ett friare och mer självständigt liv. En ökad folkhälsa gynnar också samhället i form av minskat nyttjande av välfärdssystemen och högre deltagande i arbetslivet. En väldigt stor del av dagens kroniska sjukdomar är möjliga att förebygga genom kunskap om livsstil, kost och motion. Det finns tydliga samband mellan utbildningsnivå, inkomst och hälsa, men även skillnader relaterade till kön

och individers bakgrund. Genom att skapa förutsättningar för en god faktisk och upplevd hälsa, på lika villkor för alla länets invånare, bygger vi social sammanhållning och ett mer hållbart län. Särskilt angeläget är det att hälsan förbättras för de grupper som idag är mest utsatta för ohälsa. Insatser ska också göras för att stärka det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet, inte minst riktat mot målgruppen barn och unga. Detta eftersom goda levnadsvanor och god hälsa i unga år ger en större chans till ett hälsosamt liv även som vuxen.

Arbeta för en giftfri vardag som ger en hälsosam uppväxt och god hälsa

Vi behöver minska den sammanlagda exponeringen av kemiska ämnen som är skadliga för människor och nå nära noll när det gäller särskilt farliga ämnen. Vi behöver också öka regionens kunskap och beredskap för att på ett miljörätt och konkurrenskraftigt sätt kunna möta framtida samhälls krav. Vi ska också arbeta för minskade halter och riktigt omhändertagande av särskilt farliga ämnen såväl i miljöer som i produkter och avfall, samt utveckla vardagsprodukter utan, eller med låga halter av skadliga eller farliga ämnen.

Erbjuda en likvärdig vård och omsorg med individen i centrum genom samverkan i länet

Vi ska erbjuda en god vård och omsorg med en helhetssyn och utifrån individuella behov, förutsättningar och resurser. Samverkan över organisationsgränser och medinflytande hos brukare och patienter är viktiga förutsättningar för detta. Genom brukarinflytande kan vi gemensamt hitta möjligheter att utveckla bättre och smartare välfärdstjänster och på så sätt stimulera utvecklingen av tjänster kopplade till välfärdsteknik.

Landstinget i Kalmar län har skapat ett snabbspår för nyanlända att etablera sig i Sverige genom att erbjuda språkutbildning i sjukvårdssvenska tillsammans med praktik.

Planera för en trygg och tillgänglig digital och fysisk miljö

Att mötas och finnas i ett sammanhang och i olika sociala nätverk är viktigt för välbefinnandet. Det är därför väsentligt att etablera mötesplatser som bidrar till att öppna upp för deltagande, delaktighet och tillgänglighet. Här är deltagande i olika sociala nätverk en viktig del. Genom den digitala utvecklingen har tillgången till delar av samhällets service aldrig varit så god som i dag, men insatser krävs för att säkra utbyggnaden av digital infrastruktur och stärka den digitala delaktigheten i takt med att allt fler samhällstjänster digitaliseras. Vi ska öka förutsättningarna och möjligheterna för alla invånare att ta ett aktivt samhälls- och demokratiansvar genom att planera för trygga och tillgängliga fysiska och digitala miljöer, såväl i stadsmiljö som på landsbygden. Här fyller folkbiblioteken en viktig roll. Även föreningslivet utgör en viktig arena för samhällsengagemang och en mötesplats där människor med olika bakgrund samlas kring gemensamma intressen. Det kan även bidra med kunskap och förbättringar hos offentlig verksamhet genom att synliggöra otillfredsställda behov hos olika målgrupper.

Tillgängliggöra, utveckla och ta tillvara våra unika natur- och kulturmiljöer

I Kalmar län finns stora natur- och kulturmiljövärden som behöver vårdas men också utvecklas. Dessa miljöer bidrar till att skapa förutsättningar för en bra livsmiljö för länets invånare. Många miljöer och biotoper har utvecklats i samspel med jordbruket, skogsbruket och fisket. En hållbar utveckling är viktig för att vi ska kunna bevara dessa natur- och kulturvärden. En levande landsbygd med tillgång till samhällsservice även på mindre orter är en förutsättning för de gröna näringarna och de natur- och kulturmiljöer de skapar. Natur- och kulturarvet spelar dessutom en större roll än någonsin i den ekonomiska utvecklingen och i konkurrensen om besökare och mellan länder, städer och regioner. Vi behöver ha en helhetssyn på sambanden mellan jord- och skogsbruk, besöksnäring, miljövård och kulturmiljövård samt stärka invånarnas delaktighet, förståelse och engagemang för natur- och kulturarvet i närmiljön.

Ett varierat utbud av kultur-, fritids- och föreningsliv bidrar till en attraktiv region.

GOD MILJÖ FÖR BARN OCH UNGA

En trygg, jämlik, jämställd och stimulerande miljö för barn och unga som gör dem väl rustade för livet är den bästa investering en region kan göra för en hållbar utveckling. Att erbjuda en god miljö för barn och unga är dessutom viktigt för att attrahera inflyttare som står i begrepp att bilda familj och skaffa barn.

Arbetet som syftar till att bygga ett långsiktigt hållbart samhälle bör börja med insatser riktade till barn och unga. Dessa är därför en viktig målgrupp för allt utvecklingsarbete och är redan idag en prioriterad grupp i länet i utvecklingssammanhang. Alla faktorer som är viktiga för att skapa hälsa och välbefinnande för hela länets befolkning börjar med barn och unga. Alla länets invånare ska ha samma möjligheter till god hälsa, välbefinnande, trygghet och inflytande över sin livssituation, oavsett ålder, kön, förutsättningar eller bakgrund. I arbete med unga som målgrupp har skolan en särställning. Skolan är barn och ungas arbetsmiljö och en viktig samverkanspartner i arbete som rör barn och unga. Insatser för att skapa en jämlik och jämställd uppväxt kan och måste dock ske på flera arenor, till exempel i hemmet, inom förskola, skola, socialtjänsten och inom föreningslivet.

Barn och unga ska känna delaktighet i samhället och känna till hur och i vilka sammanhang de kan påverka beslut som rör dem själva och samhället. Synpunkter ska alltid hämtas in från barn och unga inför beslut som rör dem och barnkonventionen ska genomsyra allt beslutsfattande. Genom att göra livet begripligt, meningsfullt och hanterbart skapar vi förutsättningar för unga att forma egna självständiga liv. På så sätt ges alla, även barn och unga, förutsättningar att kunna bidra till sin egen, lokalsamhällets och länets utveckling.

Nuläge

Genom att ta hand om ungdomar på bästa sätt skapar vi förutsättningar att de ska vilja bo i länet, flytta hit eller återvända efter några år på annan ort. Vi har en obalans i länets befolkningsstruktur som leder till att allt färre yrkesverksamma ska försörja allt fler i framtiden. Vi behöver därför vara fler yrkesverksamma i länet för att klara av vår försörjning.

Länets skolor håller hög kvalitet och andelen elever som tar examen från gymnasiet är bland de högsta i landet. Detta skapar en god grund för länets framtida kompetensförsörjning. Samtidigt finns elever som inte kommer in på eller tar examen från gymnasiet, vilket medför svårigheter att till exempel etablera sig på arbetsmarknaden, vara delaktig i samhället och forma ett självständigt liv. De nationella målen säger att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och ha inflytande över samhällsutvecklingen. De flesta unga i länet har en god upplevd hälsa, känner sig trygga och delaktiga och ser positivt på sin framtid. Det finns dock unga i länet som inte känner sig delaktiga, sedda eller som lever i utanförskap. Den psykiska ohälsan ökar i samhället, även bland unga. Unga kan ha svårt att komma in på arbetsmarknaden och att hitta en egen bostad. Det måste därför finnas ett tydligt ungdomsperspektiv i politiken.

Barn och unga ska känna delaktighet i samhället och känna till hur och i vilka sammanhang de kan påverka beslut som rör dem själva och samhället.

God tillgänglighet till kultur- och fritids-
aktiviteter bidrar till en bra uppväxt.

Strategier för en god miljö för barn och unga

Erbjuda en skola där barn och unga utvecklas maximalt

Skolan är grunden för länets framtida kompetensförsörjning, för hela samhällets utveckling och för enskilda individers möjlighet till att kunna leva bra och självständiga liv. Vi ska erbjuda barn och unga en gedigen grundutbildning, som ger vilja och förmåga till lärande under hela livet. Viktiga insatser är att vidareutveckla skolans pedagogiska förmåga, att kunna möta eleven där denne befinner sig och utveckla ett utmanande lärande. Vi behöver också öka samverkan och samarbete inom skolan, samt mellan skolan och andra aktörer. Att fler elever lyckas i skolan ger positiva följdverkningar högre upp i utbildningssystemet och ökar möjligheten att kunna påverka sitt liv som vuxen.

Fokusera på insatser som ger barn och unga en jämlik och jämställd uppväxt

Förhållanden under barn- och ungdomsåren har stor betydelse för både den psykiska och fysiska hälsan under hela livet. Vi ska ge varje barn möjlighet att utvecklas maximalt efter sina egna förutsättningar. Insatser för att skapa en jämlik och jämställd uppväxt kan ske på flera arenor, till exempel i hemmet, inom förskola, skola och inom föreningslivet. Här ska vi bland annat bli bättre på systematisk uppföljning av, och arbete med, pojkars och flickors hälsa och skolresultat samt ungas fritidsaktiviteter utifrån familjeekonomi. Det handlar också om att få bättre kunskap om, och arbetsmetoder kring, hur planering av miljöer och sammanhang för unga bättre kan anpassas utifrån olika individers behov.

Ge barn och unga möjlighet att uppleva, utöva och påverka ett brett utbud av kultur-, fritids- och föreningsaktiviteter

Vi ska ge alla barn i länet, oavsett kön, bakgrund eller bostadsort tillgång till och möjlighet att delta i kultur-, fritids- och föreningsaktiviteter. Det ska ske på de ungas villkor och utifrån varje individs förutsättningar och behov. Kulturinstitutioner och skola ska gemensamt utveckla en hållbar samverkan för att tillgodose skolans och elevernas behov. Detta medverkar till att barn och unga behåller och utvecklar sin fantasi och sitt självständiga tänkande. Genom en utveckling av kreativa och estetiska lärprocesser ökar möjligheterna för unga att uppnå skolans kunskapsmål.

Ge barn och unga trygghet och en god upplevd fysisk, psykisk, social och existentiell hälsa

Vi ska ge alla barn och unga en bra start i livet, god livskvalitet och framtidstro. Möjligheten att få växa upp under stabila förhållanden och med social och ekonomisk trygghet är viktig. Här är också skolan en viktig arena för att rusta barn och unga så att de kan möta vuxenlivet med trygghet och förmåga till ansvarstagande. Vi ska erbjuda en miljö där barn och unga ges möjlighet till inflytande och delaktighet i vardagen, samt en fritid som både erbjuder fysisk aktivitet, kamratskap, trygga vuxenkontakter och en plats för lugn och ro. En prioriterad målgrupp är barn och unga som lever i familjer drabbade av sjukdom eller ohälsa.

Skapa förutsättningar för unga att forma självständiga liv

Vi ska skapa bättre förutsättningar för unga att ta sig in på arbetsmarknaden. En egen försörjning är grunden för att kunna leva ett självständigt liv. Viktiga insatser kan vara att erbjuda praktik- och traineeplatser, mentorsprogram, möjlighet att ta in studentmedarbetare, samt öka möjligheterna att komplettera tidigare avbrutna studier. Genom att kunna erbjuda bostäder som är anpassade efter ungas behov och ekonomiska förutsättningar ökar vi möjligheterna att behålla och attrahera unga till vårt län.

Utveckla barn och ungas möjligheter att vara delaktiga i och påverka beslut som rör dem själva och samhället

Alla unga, oavsett förutsättningar, ska kunna påverka sin vardag. Detta är avgörande för tilliten till samhället. Under många år har kommunerna i Kalmar län satsat mycket på arbete kring unga, som bland annat uppföljning av ungdomspolitiken, kompetensinsatser och nätverksarbete för vuxna som arbetar med unga, stöd i kommunerna eget arbete med unga samt gemensamma satsningar via föreningen Kumulus. Verktyn ska vidareutvecklas för att i ännu högre utsträckning ta tillvara ungas erfarenheter och perspektiv inom olika frågor. Här är föreningslivet, skolan och fritidsverksamheter viktiga för diskussion och dialog.

Utveckla stöd till unga att kunna ta tillvara de möjligheter som internationalisering och digitalisering erbjuder

Möjligheterna för internationella samarbeten, utbyten och kontakter riktade till barn och unga ska öka. Samtidigt som vi i Kalmar län kan bidra med mycket till andra länder har vi också mycket att lära av andra. Det finns åtskilligt att vinna på att i unga år möta andra kulturer och konfronteras med andra sätt att tänka. Här är digitaliseringen ett verktyg och något som vi ska ta tillvara på och utveckla.

Kalmar län ska vara en attraktiv plats för unga efter avslutad utbildning.
Foto: Johannes Rydström/Linnéuniversitetet.

HÅLLBAR SAMHÄLLSPLANERING

Attraktiva livsmiljöer och god tillgänglighet i vardagen är viktiga faktorer för en framgångsrik region. En hållbar fysisk samhällsplanering bidrar till att vi nyttjar våra naturgivna förutsättningar väl. Den bidrar också till en bättre vardag och till större arbetsmarknadsregioner. Det senare är extra viktigt i Kalmar län, som är förhållandevis stort och glest befolkat.

Förbättrade pendlingsmöjligheter kan minska länets sårbarhet för konjunktursvängningar och stärka näringslivet. Ett större antal pendlingsbara arbetstillfällen gör det lättare att hitta passande arbeten och påverkar också lönenivåer och möjligheterna till matchning mellan arbete och utbildning.

Regionförstoring innebär att närliggande arbetsmarknadsregioner växer samman genom pendling. Det förutsätter snabba transporter såväl inom länet som över länsgränserna. Resande med kollektivtrafik är att föredra, eftersom det generellt leder till minskad klimatpåverkan samt mindre trängsel och buller. Kollektivtrafik är också viktig för den som saknar körkort eller har begränsade ekonomiska resurser. För att kunna konkurrera med bilresor är korta resor och möjlighet att nyttja restiden till arbete avgörande.

Godstrafiken spelar en avgörande roll för arbetstillfällen och ekonomisk utveckling i länet.

Godstrafiken spelar en avgörande roll för arbetstillfällen och ekonomisk utveckling i länet och välutvecklade logistik- och godstransportsystem är därför en förutsättning för länets utveckling. Även flygförbindelsen med Stockholm är avgörande för näringslivets internationalisering och för regionens utveckling i stort. Detta eftersom det tills vidare inte är tidsmässigt möjligt att ersätta flyget med andra färdssätt.

Samtidigt måste transportsystemets miljö- och klimatpåverkan minska för att vara långsiktigt hållbart. De fossila bränslen som används i länet nyttjas till övervägande del till transporter. Omställning till fossilbränslefria transporter är

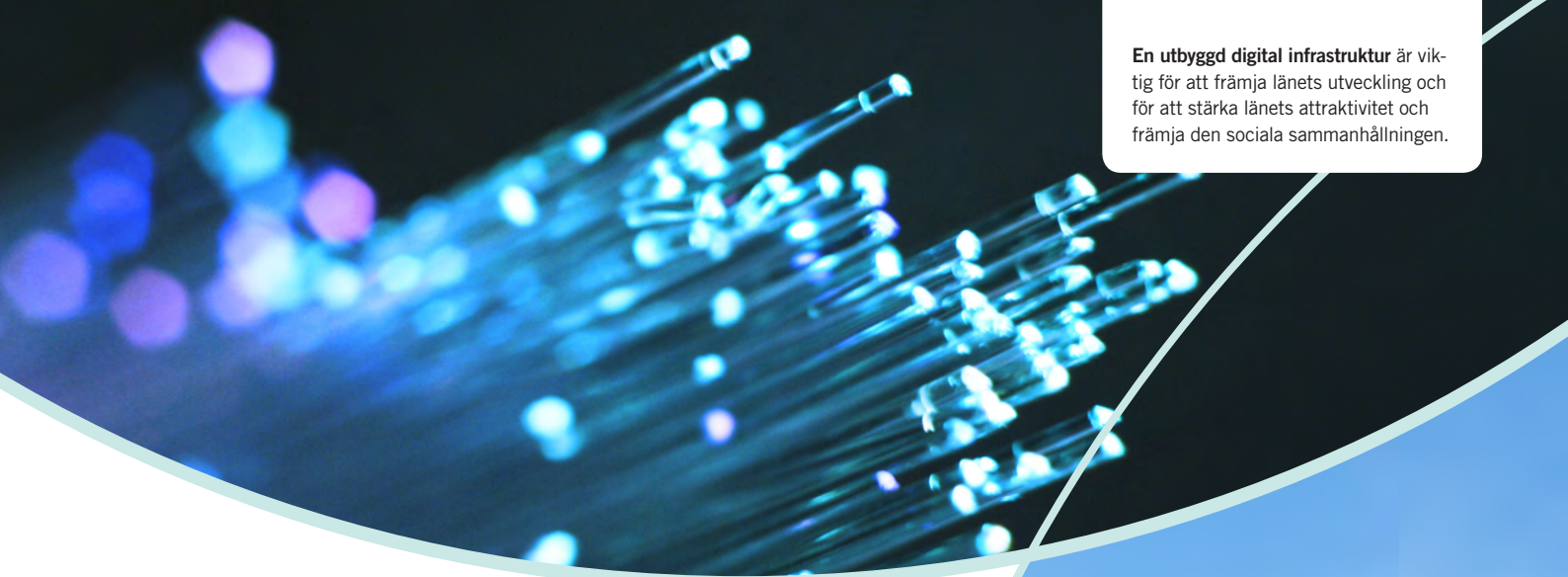
därför en av länets stora utmaningar och målet är att Kalmar län år 2030 ska vara en fossilbränslefri region.

En hållbar planering bidrar till att länets geografi, naturresurser, infrastruktur och miljöer nyttjas på ett klokt sätt samt till att platser, mark och vatten utformas och gestaltas så att de främjar en god livsmiljö. Detta leder i sin tur till bättre miljö och hälsa, ökat välbefinnande och trygghet samt en god tillgänglighet i vardagen. Restiden med kollektivtrafik kan till exempel minimeras genom att bostäder, verksamheter och service lokaliseras i anslutning till stationer och knutpunkter. Invånarnas behov av digital uppkoppling kan mötas genom en god digital infrastruktur. Det bidrar till ett demokratiskt, jämlikt och jämställt samhälle.

Nuläge

Den geografiska rörligheten på länets arbetsmarknader har successivt ökat och allt fler pendlar allt längre sträckor för att komma till sitt arbete. Pendlingen har ökat mer bland kvinnor än bland män i samtliga kommuner i länet, men män dominerar fortfarande bland de som pendlar längre sträckor. Utvecklingen i länet går därmed mot större arbetsmarknadsregioner, men arbete återstår för att knyta ihop arbetsmarknadsregioner över länsgränserna.

Kalmar län består av ett stort antal orter av olika storlek som kompletterar varandra. I ett regionalt perspektiv är det av betydelse att stärka funktionen hos länets tillväxtmotor och regionala kärnor för att dessa ska kunna skapa utveckling i ett större omland. För länets mindre orter är stärkta samband till närliggande arbetsmarknader inom och utanför länet nödvändiga för att minska den sårbarhet som följer av beroendet av ett fåtal stora arbetsgivare. Tillgång till bra kommunikationer, såväl fysiska som digitala, är en viktig utvecklingsfaktor. Tillgång till god samhällsservice i kommunernas centralorter är tillsammans med förbättrade fysiska

En utbyggd digital infrastruktur är viktig för att främja länets utveckling och för att stärka länets attraktivitet och främja den sociala sammanhållningen.

och digitala kommunikationer en förutsättning för att det ska finnas möjlighet att bo i och driva företag i alla delar av länet. Transportsystemet måste dessutom kunna hantera de stora säsongsvariationerna i trafikbelastningen som besöksnäringen ger upphov till.

En miljö i balans är en förutsättning för hållbar utveckling. Omställning till resurseffektiva och kretsloppsanpassade lösningar som bygger på förnybara råvaror och hållbara ekosystem blir allt viktigare i takt med den globalt ökade konkurrensen om naturresurser. Kalmar län ligger långt framme, och här finns stora möjligheter för framtiden.

I länet finns många natur- och kulturmiljöer som representerar stora värden. Vi har naturgivna goda förutsättningar i form av jord och skog, sjöar och hav, sol och vind. Naturresurserna förser oss med ekosystemtjänster som frisk luft, rent vatten, mat på bordet och representerar en stor biologisk mångfald. De bidrar till att öka länets attraktivitet och vår livskvalitet. Vatten av god kvalitet och i tillräcklig mängd är avgörande för regionens utveckling. Dricksvatten är dessutom vårt viktigaste livsmedel. Närmare 70 procent av den allmänna dricksvattenförsörjningen är ytvattenberoende. För att trygga människors hälsa nu och i framtiden är det därför viktigt att skydda råvatten i samhällsplaneringen, liksom att hushålla effektivt med de begränsade vattenresurserna. Inom länet finns en hög kompetens inom vattenfrågor såväl på universitet som inom offentlig förvaltning.

Östersjön är en värdefull vattenresurs och ett levande hav som kan leverera ett stort antal ekosystemtjänster. Samtidigt har övergödning gjort att många av Östersjöns funktioner idag är ansträngda eller hotade. För att minska övergödningen krävs ett internationellt samarbete mellan länderna kring Östersjön och fortsatt arbete lokalt och regionalt med hållbar fysisk planering.

Samverkan inom samhällsplaneringen skapar goda förutsättningar för bättre pendlingsmöjligheter med kollektivtrafik.

Strategier för hållbar samhällsplanering

Åstadkomma korta restider med hög punktlighet för personer och gods

Vi vill åstadkomma en hållbar regionförstoring, dvs. större och mer robusta arbetsmarknadsregioner. Då behövs samverkan inom och utanför länet och miljömässigt hållbara lösningar. Målet är att minska länets funktionella regioner² från fyra till två. Detta genom att stärka sambanden såväl inom länet som med tillväxtmotorer och regionala kärnor i våra grannlän, vilket förutsätter korta och tidssäkra restider längs de stråk människor färdas mellan hemmet och arbetet eller fritidsaktiviteter. Näringslivets konkurrenskraft är i hög grad beroende av såväl effektiva godstransporter som en ökad tillgänglighet. Då krävs förbättrade, effektiva och fossilbränslefria transporter, såväl inom regionen som nationellt och internationellt. Nya transportlösningar, ändrade transportmönster samt investeringar i transportinfrastruktur är viktiga delar i arbetet.

Möjliggöra digital kommunikation i hela länet

En utbyggd digital infrastruktur är viktig för länets utveckling och för att stärka länets attraktivitet och den sociala sammanhållningen. Viktiga delar i detta är ökad tillgång till och användning av informations- och kommunikationsteknik. Målet är att alla i Kalmar län, senast år 2020, ska ha minst 100 Mbit/s bredband. Detta förutsätter fortsatt hög utbyggnadstakt och bättre samverkan mellan olika tekniker och aktörer. Vi måste också förbättra kvaliteten och minska sårbarheten i nätet samt höja kapaciteten och kvaliteten i de trådlösa alternativen.

Arbeta aktivt för vatten av bra kvalitet och god tillgång

Länets grundvatten, sjöar, vattendrag och hav ska ha en god kvalitet och vi ska hushålla effektivt med vattenresurserna. Vi ska lägga särskild vikt vid vattenförsörjning, samt vid minskade utsläpp av fosfor, kväve och farliga ämnen till våra vatten. Detta innebär ett aktivt arbete för att genomföra åtgärdsprogrammet för södra Östersjöns vattendistrikt. Vi behöver också bidra till en minskad belastning på Östersjön som helhet. Nya arbetsmetoder, ny teknik samt samverkan på lokal, regional och internationell nivå är viktiga delar i arbetet.

Minska klimatpåverkan och anpassa samhället till ett förändrat klimat

Utsläppen av klimatpåverkande gaser från Kalmar län ska minska, totalt sett och inom alla sektorer. I dag kommer de största utsläppen från jordbruk, transporter och energiförsörjning vilket gör dessa sektorer till prioriterade områden. Vi ska också arbeta för att länet ska vara fossilbränslefritt år 2030. Redan idag kommer två tredjedelar av den energi som används i länet från förnybara energikällor. Utgångspunkten är att arbetet ska leda till minskade utsläpp av fossil koldioxid, en effektivare energianvändning och ett växande näringsliv som bidrar till hållbar utveckling. Här ska offentlig sektor gå före och visa att det är möjligt att kombinera ambitiösa klimatmål med hållbar tillväxt. Samtidigt måste vi också börja anpassa samhället till ett framtida klimat med högre temperaturer, förändrade nederbörds-mängder, förhöjda vattennivåer och mer frekventa extrema vädersituationer.

2. En funktionell analysregion (FA-region) är en region, inom vilken människor kan bo och arbeta utan att behöva göra alltför tidsödande resor mellan hem och arbete. En FA-region består av en eller flera kommuner. Indelningen baseras på nuvarande och prognostiserad arbetspendling över kommungränser.

Öka samverkan i den fysiska samhällsplaneringen

Människors resor mellan hemmet, arbetsplatsen och fritidsaktiviteter är oberoende av den administrativa indelningen av samhället. Framgångsrikt utvecklingsarbete måste utgå ifrån dessa rörelsemönster istället för från administrativa gränser. Vi behöver öka den regionala och lokala samverkan kring dessa frågor. Utvecklingen bör planeras utifrån funktionella samband och med utgångspunkten att de funktionella regioner som berör länet ska bli större och färre till antalet. Arbetsmarknad, bebyggelse och trafikplanering måste samspela för att vi ska nå gemensamma mål och använda våra resurser effektivt. Utveckling måste ske med hänsyn till natur-, miljö-, och klimatvärden. Lokal anpassning är väsentlig vid utveckling av städer och samhällsfunktioner.

Nyttja våra naturresurser effektivt och hållbart

I Kalmar län är skog, jord och hav viktiga resurser att nyttja ansvarsfullt och leva av. Vi ska utveckla regionens bioekonomi och nyttja våra naturresurser effektivt och hållbart. Rika naturresurser, biologisk mångfald och en grön infrastruktur är också viktiga faktorer för att kunna utveckla naturbaserad rekreation som tillväxt- och attraktionsfaktor.

Länsstyrelserna i Kalmar och Jönköpings län samt Emåförbundet driver projektet "Emån – en långsiktigt hållbar resurs för samhälle och miljö".

STÄRKT KONKURRENSKRAFT

En långsiktigt hållbar tillväxt förutsätter ett högt värdeskapande i näringslivet, många globalt konkurrenskraftiga företag och en dynamik i näringslivet där nya företag kan starta, utvecklas och ha goda förutsättningar att växa.

För att underlätta entreprenörskap krävs ett gott företagsklimat med god kundservice, effektiv ärendehantering och gott bemötande. Ett diversifierat näringsliv är viktigt för att bidra till en god utveckling i länet och för att tillgodose marknadens behov.

Vi har en näringslivsstruktur i snabb omvandling, där globaliseringen och den digitala omställningen förändrar förutsättningarna men samtidigt skapar nya möjligheter för länets företag. Näringslivet verkar på en internationell marknad och möter konkurrens från företag i hela världen. Att ta vara på idéer och innovationer i såväl nystartade företag som i befintliga, är en förutsättning för att vi ska behålla och öka vår konkurrenskraft. För att kunna göra detta krävs att företagen kan producera varor och tjänster med högt förädlingsvärde, vilket i sin tur förutsätter en väl fungerande kompetensförsörjning. Utbildningsutbudet måste matchas mot arbetsgivarnas behov samtidigt som utbildningar inom de områden som efterfrågas måste göras attraktiva. Utgångspunkten är att ta vara på våra komparativa fördelar, tillföra ny kunskap, uppmuntra entreprenörskap, mötas över traditionella branschindelningar och ta tillvara möjligheterna med ny teknik. Detta förutsätter samverkan mellan näringsliv, offentlig sektor, forskning och utbildning.

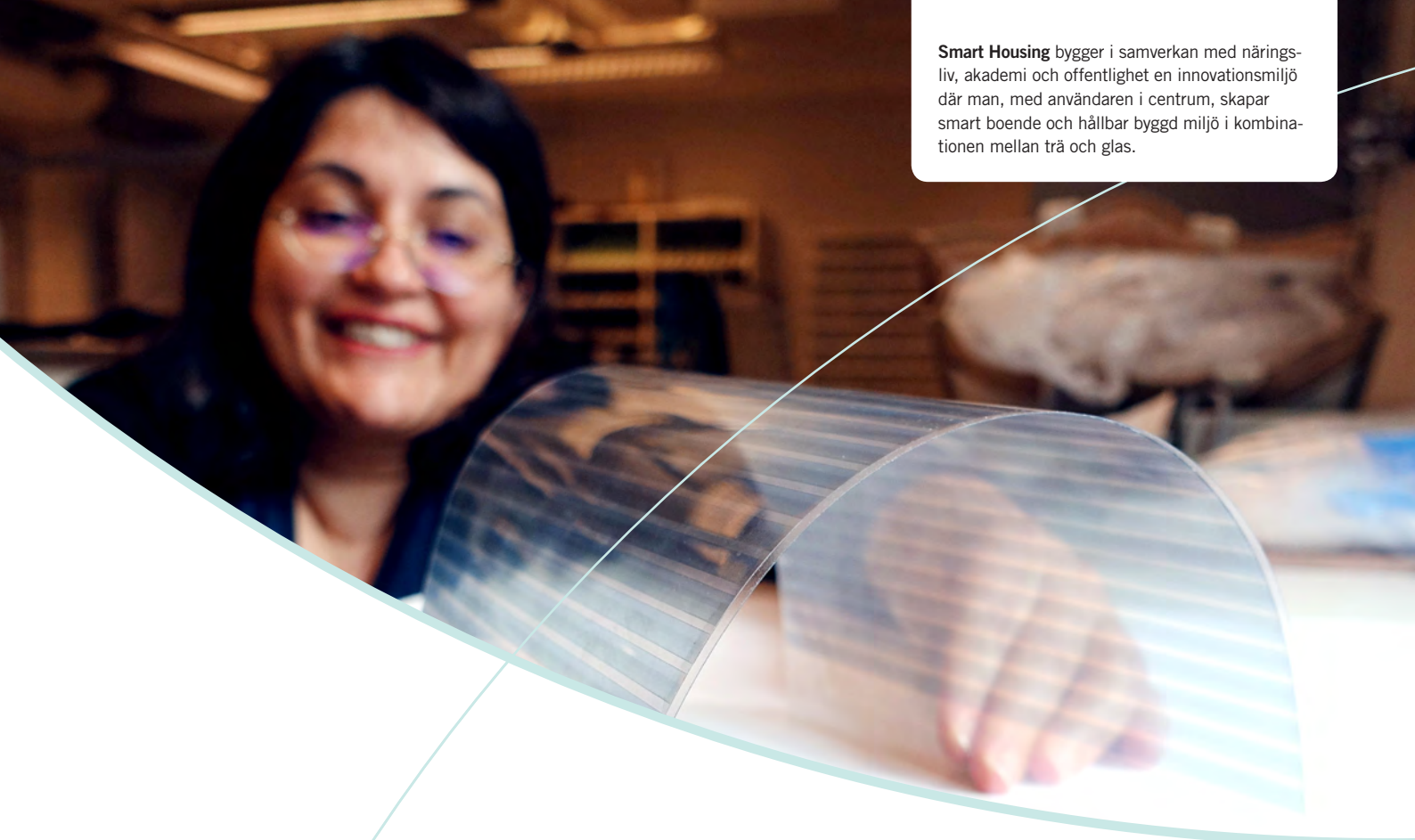
För att bli internationellt framstående krävs en kritisk massa av företag och kompetens inom ett område. Att fokusera på ett begränsat antal aktiviteter medför dock en större sårbarhet för konjunktursvängningar jämfört med att satsa brett. Genom att arbeta för större arbetsmarknadsregioner ökar det regionala utbudet av både företag och arbetskraft, och därigenom ökar möjligheterna att kombinera en större branschbredd med en spets i form av kluster av specialiserade företag och anställda.

Nuläge

I länet finns ett stort antal företag som exporterar en stor del av sin produktion eller är underleverantörer till multinationella företag. Effektiva godstransporter är därför en förutsättning för industrins konkurrenskraft. Att exportera eller expandera internationellt blir allt viktigare även för små och medelstora företag då en stor del av tillväxten i världsekonomin framöver kommer att ske utanför Sverige och Europa. När värdekedjor i allt högre utsträckning internationaliseras ökar också vikten av samarbeten med leverantörer och kunder i andra länder. Att ta klivet över nationsgränsen kräver dock kunskap och förberedelser. Här fyller det företagsfrämjande systemet en viktig roll.

På Makerspace Hultsfred kan man bland annat laborera med hjälp av en programvara där den verkliga världen blandas med hologram som placeras ut i miljön.

Smart Housing bygger i samverkan med näringsliv, akademi och offentlighet en innovationsmiljö där man, med användaren i centrum, skapar smart boende och hållbar byggd miljö i kombinationen mellan trä och glas.

Betydelsen av innovationer och kunskap ökar, vilket medför att tjänstesektorn växer medan industrin blir allt mer högteknologisk och har allt färre anställda inom produktionen. Tillverkningsindustrin är dock fortfarande mycket betydelsefull för sysselsättningen i länet. Arbetsmarknaden i länet karaktäriseras av en kvinnodominerad offentlig sektor och en mansdominerad tillverkningsindustri. För att åstadkomma en hög sysselsättning och på så sätt säkra länets framtida välfärd är det viktigt att alla har möjlighet att vara delaktiga på arbetsmarknaden på lika villkor och uppmuntras att göra icke-traditionella utbildnings- och yrkesval. Det är också viktigt att kompetens, språkkunskaper och erfarenheter kan tas tillvara och synliggöras via validering, liksom att vi kan rekrytera arbetskraft från andra länder med spetskompetens som efterfrågas i länet. Ökad internationalisering av näringslivet ställer ökade krav på språkkunskaper och ökad mångfald hos de anställda.

Länets naturgivna förutsättningar är utgångspunkten för en stor del av det näringsliv som idag dominerar i länet. Gröna näringar, besöksnäring, livsmedelsindustri, träindustri och glasindustri är de tydligaste exemplen, men även åtskilliga framgångsrika tillverkande företag har sitt direkta ursprung ur de gröna näringarna, liksom företag med verksamhet inom hållbarhetsteknik och förnyelsebar energi. Dessa styrkeområden bidrar till en stark regional identitet och de flesta av dessa näringar har haft en stark utveckling

av omsättning, sysselsättning, förädlingsvärde och export. För stärkt konkurrenskraft är det dock även fortsättningsvis viktigt att arbeta för att öka förädlingsvärdet, samt ta tillvara den mycket stora exportpotentialen inom bland annat livsmedelssektorn, träindustrin och besöksnäringen. Utvecklad samverkan mellan å ena sidan offentlig sektor och näringslivet och å andra sidan den verksamhet som bedrivs vid Linnéuniversitetet och andra universitet och högskolor behövs för att näringslivet ska kunna öka kunskapsinnehållet och stärka konkurrenskraften. Att höja utbildningsnivån i befolkningen, exempelvis genom att behålla fler studenter i länet efter avslutad utbildning, är en viktig del av detta.

Parallellt med strukturomvandlingen mellan industri- och tjänstesektor pågår en omvandling av produktions- och konsumtionsmönster i syfte att ställa om till en mer långsiktigt hållbar ekonomi. I takt med att jordens befolkning ökar och allt fler får det allt bättre ökar efterfrågan på naturresurser. Då dessa förbrukas i en allt snabbare takt ökar behovet att ställa om till en mer hållbar tillväxt som bygger på en effektivare användning av resurser i form av energi, vatten och råvaror. Som ett svar på detta växer den cirkulära ekonomin och delningsekonomin, drivna av den digitala omställningen som genom snabb teknikutveckling möjliggör nya affärsmodeller.

Strategier för att stärka konkurrenskraften

Bredda samverkan inom och mellan näringsliv, offentlig sektor, utbildning och forskning

Genom en stark och bred regional samverkan mellan högre utbildning, forskning, näringsliv och offentlig sektor ska vi höja kunskapsinnehållet i näringslivet. För att stärka länets innovationskraft ska vi stödja och stimulera forskning inom profilområden där vi har komparativa fördelar men också hitta nya sätt att kombinera olika typer av kunskap och kompetenser. Här har länets inkubatorer men också Linnéuniversitetet en nyckelroll. Ett starkt entreprenörskap både i nya och befintliga företag är en viktig pusselbit. Vi ska dels stödja och stimulera framväxten av nya företag, dels bidra till utvecklingen hos befintliga företag för att de ska kunna växa och stärka sin konkurrenskraft internationellt.

Förbättra rörligheten i det regionala arbetslivet och skapa en mer integrerad arbetsmarknad

Arbetsmarknaden i Kalmar län ska präglas av ökad rörlighet både vad gäller möjligheter att komma in på arbetsmarknaden samt för att under sitt yrkesliv byta jobb, yrkesinriktning eller göra karriär. Validering är en viktig metod för att synliggöra och formalisera lärande och därigenom underlätta inträde på arbetsmarknaden. Genom förbättrad rörlighet ökar möjligheterna för två parter i en familj att hitta passande arbeten, vilket underlättar för inflyttare. Här ska vi skapa möjligheter för olika karriärvägar samt genomföra insatser för att bryta könssegregeringen på arbetsmarknaden. Samverkan mellan utbildningsanordnare, forskningsaktörer, näringsliv och offentlig sektor är en förutsättning för en bra matchning mellan de utbildningar som erbjuds och kompetensbehoven i arbetslivet. Attraktiviteten behöver öka för utbildningar inom de bristyrken som identifierats i länet. Digitaliseringen är en viktig faktor för att kunna förnya arbetssätt, men också tillgängliggöra och öka attraktiviteten i utbildningar inom yrken som idag är svåra att rekrytera till i länet. Linnéuniversitetet, men även universitet och högskolor utanför länet har stor betydelse för kompetensförsörjningen, liksom distansutbildningar och de lärcentrum som tillgängliggör högre utbildning på fler platser i länet.

Nyttja krafterna i den digitala ekonomin och den digitala utvecklingen

I Kalmar län ska företag ha kunskapen och förmågan att kunna dra nytta av digitaliseringens och den digitala ekonomins möjligheter. Här ska finnas en god kunskap om hur till exempel digital teknik kan användas för att skapa förutsättningar för fler affärer, expansion och förbättrad lönsamhet. Därigenom förbättrar vi näringslivets konkurrenskraft. Kreativa mötesplatser i både fysisk och digital miljö, där universitet, näringslivet, offentlig sektor och civilsamhället kan mötas, ska ge förutsättningar för samverkan och samhandling.

Skapa ett innovativt och kreativt klimat

För att stärka länets konkurrenskraft behöver vi skapa bättre förutsättningar för fler nya och växande företag. Här är kultur och kreativitet en viktig resurs. Entreprenörskap och konstnärskap har många beröringspunkter eftersom båda handlar om att tänka och skapa nytt. Vi ska medverka till möten och samarbeten mellan kulturen och näringslivet. Det leder till nya idéer och infallsvinklar, vilket är en bra grund för starkare innovationskraft.

Utveckla den cirkulära ekonomin och delningsekonomin

I Kalmar län ska vi ha kunskap om och nyttja möjligheterna med cirkulär ekonomi. Det betyder att vi genom samarbeten ska skapa utvecklade affärsmodeller, produkter och tjänster genom att materiella resurser används mer effektivt, genom smartare återvinning och affärsmodeller som bygger på att exempelvis hyra och dela. Arbetet handlar också om hur vi till exempel bygger mer energieffektivt samt skapar en hållbar transportinfrastruktur. Ökade krav på ett effektivt resursutnyttjande och hållbar utveckling stimulerar nya affärsmöjligheter.

I länet finns flera goda exempel på
högteknologisk industri med högt
designkunnande och stark export.

Regional utvecklingsstrategi i korthet

Klimat att växa i

DELAKTIGHET, HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

- Möjliggöra ett livslångt lärande där individens kompetens tillvaratas.
- Erbjuder ett utbud av kultur-, fritids- och föreningsliv med både bredd och spets.
- Främja en jämlik och jämställd hälsa och förebygga ohälsa.
- Arbeta för en giftfri vardag som ger en hälsosam uppväxt och god hälsa.
- Erbjuder en likvärdig vård och omsorg med individen i centrum genom samverkan i länet.
- Planera för en trygg och tillgänglig digital och fysisk miljö.
- Tillgängliggöra, utveckla och ta tillvara våra unika natur- och kulturmiljöer.

HÅLLBAR SAMHÄLLSPLANERING

- Åstadkomma korta restider med hög punktlighet för personer och gods.
- Möjliggöra digital kommunikation i hela länet.
- Arbeta aktivt för vatten av bra kvalitet och god tillgång.
- Minska klimatpåverkan och anpassa samhället till ett förändrat klimat.
- Öka samverkan i den fysiska samhällsplaneringen.
- Nyttja våra naturresurser effektivt och hållbart.

GOD MILJÖ FÖR BARN OCH UNGA

- Erbjud en skola där barn och unga utvecklas maximalt.
- Fokusera på insatser som ger barn och unga en jämlik och jämställd uppväxt.
- Ge barn och unga möjlighet att uppleva, utöva och påverka ett brett utbud av kultur-, fritids- och föreningsaktiviteter.
- Ge barn och unga trygghet och en god upplevd fysisk, psykisk, social och existentiell hälsa.
- Skapa förutsättningar för unga att forma självständiga liv.
- Utveckla barn och ungas möjligheter att vara delaktiga i och påverka beslut som rör dem själva och samhället.
- Utveckla stöd till unga att kunna ta tillvara de möjligheter som internationalisering och digitalisering erbjuder.

STÄRKT KONKURRENSKRAFT

- Bredda samverkan inom och mellan näringsliv, offentlig sektor, utbildning och forskning.
- Förbättra rörligheten i det regionala arbetslivet och skapa en mer integrerad arbetsmarknad.
- Nyttja krafterna i den digitala ekonomin och den digitala utvecklingen.
- Skapa ett innovativt och kreativt klimat.
- Utveckla den cirkulära ekonomin och delningsekonomin.

UPPFÖLJNING

Den regionala utvecklingsstrategin kommer att följas upp i ett årligt regionalt forum genom ett antal utvalda indikatorer som ger en bild av utvecklingen i länet och inom de fyra prioriterade utvecklingsområdena. Här ges en översikt över indikatorerna.³

Utvecklingsområde

Indikator

Övergripande

- Demografisk försörjningskvot
- Befolkningsförändring och inrikes flyttnetto
- Kvinnors representation i offentlig och privat sektor, samt på chefsnivå

Delaktighet, hälsa och välbefinnande

- Tillit till andra människor
- Valdeltagande i val till Riksdag och region
- Förvärvsfrekvens
- Självskattad hälsa
- Disponibel inkomst per invånare

God miljö för barn och unga

- Andel elever med examen från gymnasiet inom 4 år
- Upplevd trygghet
- Andel unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)
- Andel barn i ekonomiskt utsatta hushåll

Hållbar samhällsplanering

- Andel hushåll/arbetsställen med tillgång till minst 100 mbit/s
- Andel pendlare i dagbefolkning och antal resor med kollektivtrafik
- Utsläpp av växthusgaser
- Utsläpp av kväve och fosfor till Östersjön
- Balans på bostadsmarknaden

Stärkt konkurrenskraft

- BRP/sysselsatt
- Nystartade företag och antal företag/1000 invånare
- Andel 30–34 år med eftergymnasial utbildning och andel 16–74 år med minst gymnasial utbildning
- Energianvändning/BRP och andel förnybar energi

3. Bilaga 1

Kalmar län ska erbjuda ett tryggt liv
i en god miljö och en välfärd som ger för-
utsättningar för hälsa och välbefinnande.
Foto: Johnny Franzén.

Kalmar län har klimat att växa i. Ett gynnsamt kustklimat. Ett klimat där människor och företag växer. Ett unikt samarbetsklimat – vi välkomnar både besökare och alla som vill rota sig här. Tillsammans gör vi det osannolika möjligt.

Kalmar län – klimat att växa i.

REGIONFÖRBUNDET
I KALMAR LÄN

www.rfkl.se